

BREDENE SLUIZENSTRAAT

2017E325

Archeologienota

Verslag van Resultaten

Pieter Laloo

Project:
Bredene Sluizenstraat

Opdrachtgever:
Blomme Construct bvba
Roeselaarseweg 12
8820 Torhout
BTW BE0829480355

Uitvoerder:
GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
Pieter LALOO

© 2017 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba

Inhoudstafel

Colofon	i
Inhoudsopgave	ii
Inleiding	iii

Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte	p.1
1.1.1 Administratieve gegevens	p.1
1.1.2 Archeologische voorkennis	p.3
1.1.3 De onderzoeksoopdracht	p.3
1.1.4 Beschrijving werkwijze en strategie vooronderzoek.....	p.5
1.2 Assessment.....	p.5
1.2.1 Landschappelijke situering	p.6
1.2.2 Historisch cartografische situering	p.8
1.2.3 Archeologische situering	p.11
1.2.4 Interpretatie – datering onderzoeksgebied	p.12
1.2.5 Archeologische verwachting – bureauonderzoek	p.12

Landschappelijk bodemonderzoek

2.1 Beschrijvend gedeelte	p.13
2.1.1 Administratieve gegevens	p.13
2.1.2 Archeologische voorkennis	p.13
2.1.3 De onderzoeksoopdracht	p.13
2.1.4 Beschrijving werkwijze en strategie vooronderzoek.....	p.14
2.2 Assessment.....	p.15
2.2.1 Interpretatie – datering onderzoeksgebied	p.15
2.2.2 Archeologische verwachting.....	p.18

Bibliografie	iv
Bijlage	v

Inleiding

De initiatiefnemer plant de inrichting van een woonverkaveling te Bredene, West-Vlaanderen. De verkaveling zal worden ingepland op huidige weidepercelen. Kadastraal situeert het projectgebied zich op percelen 755K, 755H en 760N; Sectie B; Afd. 1; Bredene. De velden situeren zich ter hoogte van de Sluizenstraat 62 en de Merelstraat.

De oppervlakte van de percelen met bodemingreep overschrijden de drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet [concreet: opp. > ca. 4500 m²]. Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, in een beschermde archeologische site of in een gebied waar geen archeologische erfgoed meer te verwachten valt [GGA]. Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld. GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem op te maken met advies naar eventueel uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem, werfbegeleiding of vrijgave.

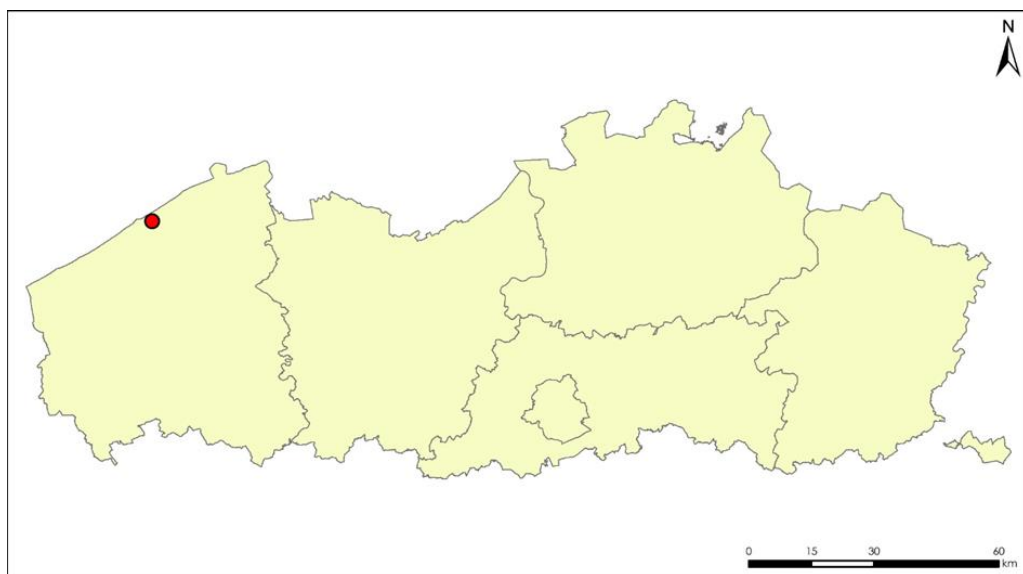
VERSLAG VAN RESULTATEN

1. Bureauonderzoek

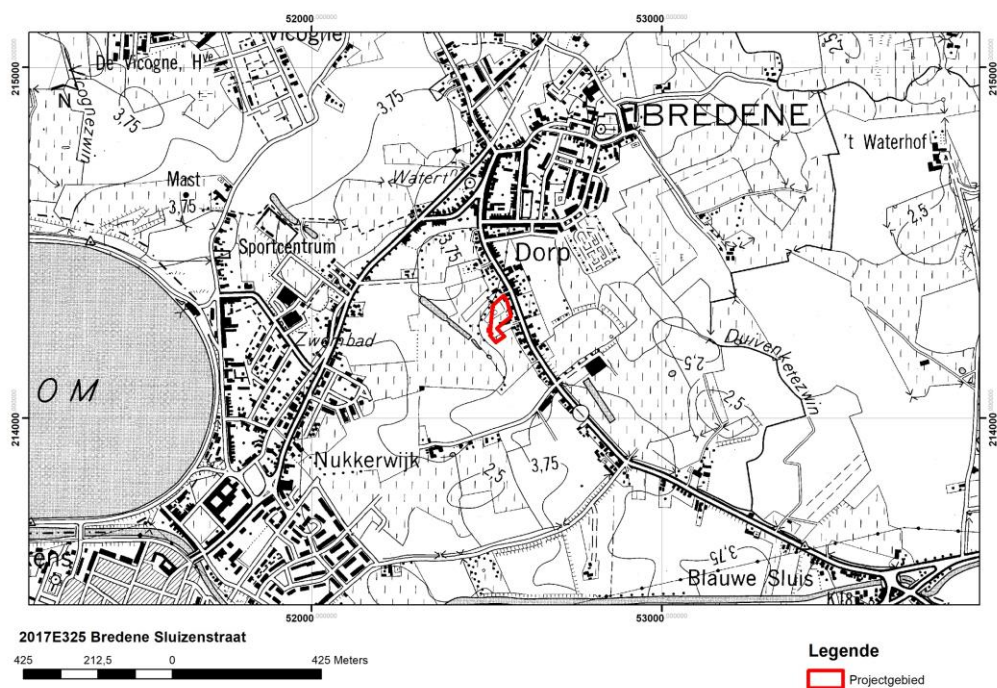
1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

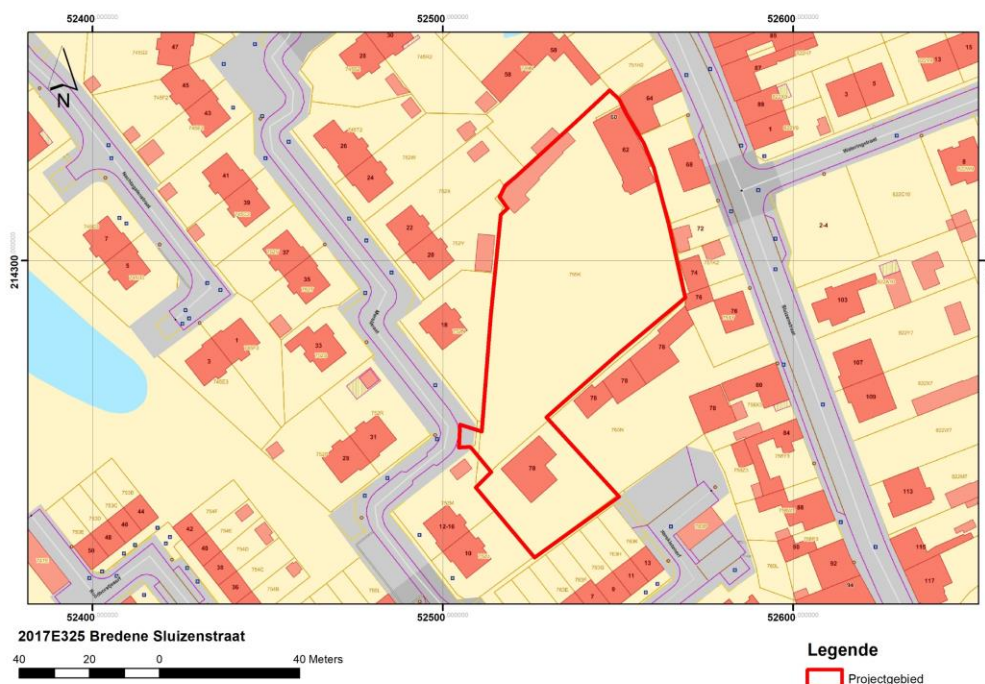
Projectcode vooronderzoek	2017E325	
Wettelijk depot	Nvt.	
Erkend archeoloog	Pieter Laloo [OE/ERK/Archeoloog/2015/00074]	
Bounding box	X	Y
	52503	214317
	52572	214286
Begin- en einddatum bureauonderzoek	19 – 23 juni 2017	
Zoektermen Inventaris Onroerend Erfgoed	Bureauonderzoek	
Geografische situering [Fig. 1-4]	Het plangebied bevindt zich te Bredene, [prov. West-Vlaanderen]. Het valt volledig samen met kadastrale percelen: Bredene, Afdeling 1, Sectie B, 755K, 755H en 760N. De percelen zijn gelegen op een weide achter de Merelstraat en de Sluizenstraat in [huisnr. 62].	
Overzicht bodemingrepen [Fig. bijlage; 5]	Het projectgebied is ca. 4500 m² groot. Op de terreinen wordt een woonwijk ingericht na het bekomen van de verkavelingsvergunning. Gezien de terrein pas eigendom worden van de initiatiefnemer op het moment dat de verkavelingsvergunning wordt verleend, betreft dit een archeologienota op basis van een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem.	

Figuur 1 : Lokalisering Bredene t.o.v. Vlaanderen

Figuur 2 : Lokalisatie projectgebied t.o.v. de topografische kaart

Figuur 3 : Projectie projectgebied t.o.v. het GRB-bestand (© Geopunt).

Figuur 4 : projectie van het projectgebied op een recente (2015) orthofoto (© GDI Vlaanderen).

1.1.2 Archeologische voorkennis

Er hebben nog geen archeologische opgravingen, of prospecties plaats gehad binnen het projectgebied zelf.

1.1.3 De onderzoeksopdracht

1.1.3.1 *Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied*

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, de topografie, de geomorfologie, het bodemgebruik, de vegetatie en de historische ingrepen, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het projectgebied opgesteld.

Specifieke vraagstellingen met betrekking tot de projectzone zijn:

- Heeft het projectgebied archeologisch potentieel?
- Is er sprake van verstoring van dit potentieel? Zo ja, in welke mate kan deze eventuele vindplaatsen hebben aangetast?
- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden?
- Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?
- Welke aspecten verdienen aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

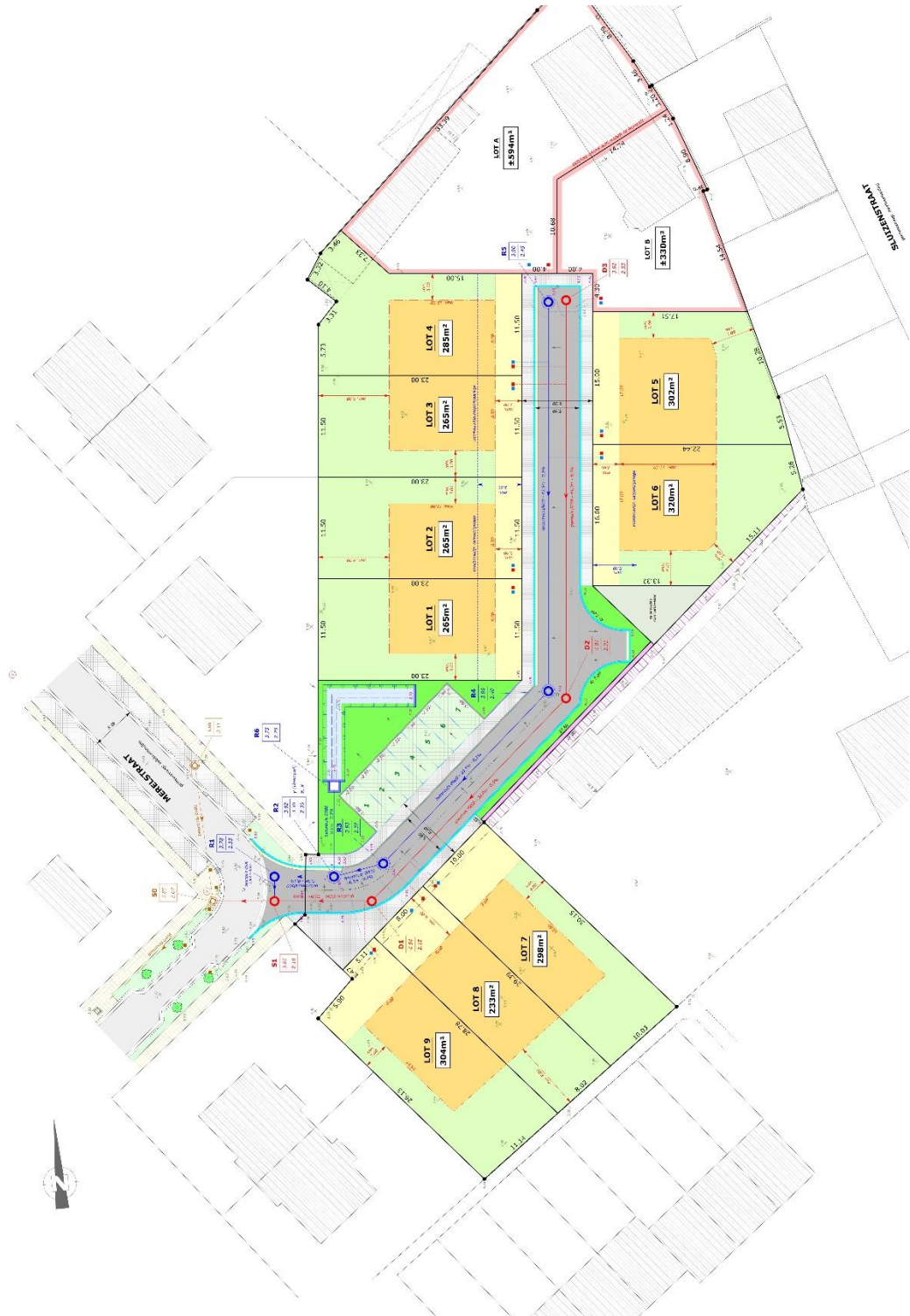
1.1.3.2 *Randvoorwaarden*

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk, of is juridisch onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de verkavelingsvergunning. De initiatiefnemer wordt immers pas eigenaar van de gronden op het moment dat de verkavelingsvergunning wordt verleend.

De initiatiefnemer opteert daarom voor de uitzonderingsprocedure waarbij een archeologienota wordt aangeleverd uitsluitend op basis van een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. In het bureauonderzoek wordt nagegaan of er binnen het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem of werfbegeleiding wenselijk is en/of vrijgave mogelijk is.

1.1.3.3 Beschrijving van de door de initiatiefnemer geplande werken en bodem-ingrepen, geïllustreerd met een overzichtsplaan en doorsneden

De initiatiefnemer wenst op de betrokken percelen een woonverkaveling aan te leggen. In het ontwerp van de verkaveling is sprake van 11 kavels, groenzones en de nodige wegenis en infrastructuur voor leidingen.

Figuur 5 : ontwerpplan van de geplande verkaveling

1.1.3.4 Beschrijving werkwijze en strategie van het vooronderzoek

GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een bureauonderzoek op te maken. Dit bureauonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog van GATE.

De oppervlakte van de percelen en de bodemingrepen overschrijden de drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet. Het projectgebied bevindt zich overigens niet in een vastgestelde archeologische zone, een beschermde archeologische site of binnen gebieden waar geen archeologische erfgoed meer te verwachten valt (GGA). Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld.

De aard van de werken werd tijdens het bureauonderzoek afgewogen tegen de voorhanden zijnde gegevens relevant voor het projectgebied op landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak.

De nota werd digitaal opgemaakt middels Office- en Adobe-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. In die GIS werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op www.geopunt.be, www.dov.vlaanderen.be, www.geo.onroerenderfgoed.be, www.cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris [CAI]¹. De geraadpleegde literatuur, de digitale bronnen en het kaartmateriaal zijn te vinden in de bijlage.

¹ De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen. De aan- of afwezigheid van archeologische sporen dient met verder archeologisch onderzoek vastgesteld te worden.

1.2 Assessment

Dit bureauonderzoek plaatst het projectgebied binnen een landschappelijk en archeologisch kader, waarbij rekening gehouden wordt met het ontwerpplan van de toekomstige bouwwerken. Deze studie dient als voorbereiding van een eventueel vervolgonderzoek, waar rekening kan worden gehouden met de geplande grondwerken, of de reeds gekende archeologische, geologische en bodemkundige fenomenen. Daarnaast helpt de voorbereiding mee tot het opstellen van een [mogelijke] archeologische verwachting per zone waarmee zowel tijdens toekomstige bouwwerken, als tijdens de uitvoering van het vervolgonderzoek rekening gehouden wordt. Door raadpleging van de CAI [Centraal Archeologische Inventaris] en archeologische literatuur wordt ten slotte ook nagegaan in hoeverre er gekende vindplaatsen aanwezig zijn in de nabijheid van het onderzoeksgebied.

Deze studie maakt gebruik van verscheidene datasets. Uitgangspunt is het ontwerpplan met informatie over de toekomstige (grond)werken, verkregen van de initiatiefnemer. Deze informatie wordt vervolgens geprojecteerd op de bodemkundige en geologische kaarten. Vervolgens worden de historische kaarten als de archeologische inventaris onder de loep genomen om de gekende archeologische sites in en nabij het projectgebied te registreren.

1.2.1 Landschappelijke situering

Gezien het tertiair niveau zich te diep bevindt t.o.v. het maaiveld is deze niet relevant voor het archeologisch onderzoek.

Een **quartair geologische** kartering is beschikbaar voor het studiegebied (Jacobs et. al., 2004). Op de kaart is de ruimere omgeving rond het projectgebied gecodeerd als 13c. Achter deze code schuilt een sedimentopbouw die bovenaan begint met Holocene getijdsedimenten, gevolgd door laat-Pleistocene eolische sedimenten (plaatselijk afwezig), en vervolgens door Weichseliaan fluviatiele afzettingen en onderaan getijdsedimenten uit het Eemiaan tijdperk.

De samengestelde quartair profieltypekaart van Vlaanderen, kaartblad 4 -5 - 11 -12 (fig. 6), situeert het projectgebied ter hoogte van profieltype 10 en op de rand van profieltype 37. Profieltype 10 bestaat bovenaan uit zandig tot kleiige afzettingen afkomstig van getijgeulen, prielen, kreken en zandwadden uit het holoceen, daaronder zitten zandige tot siltige sedimenten afgezet door verwilderde rivieren in het Laat-Pleniglaciaal tot Vroeg-Weichseliaan. Hieronder steekt in het profiel zandige mariene afzettingen uit het Eemiaan. Profieltype 37 bestaat bovenaan uit holocene moeras of slikke en schorre-afzettingen die kleiig, zandig of weinig van aard zijn. Hieronder is de opbouw dezelfde als die van profieltype 10.

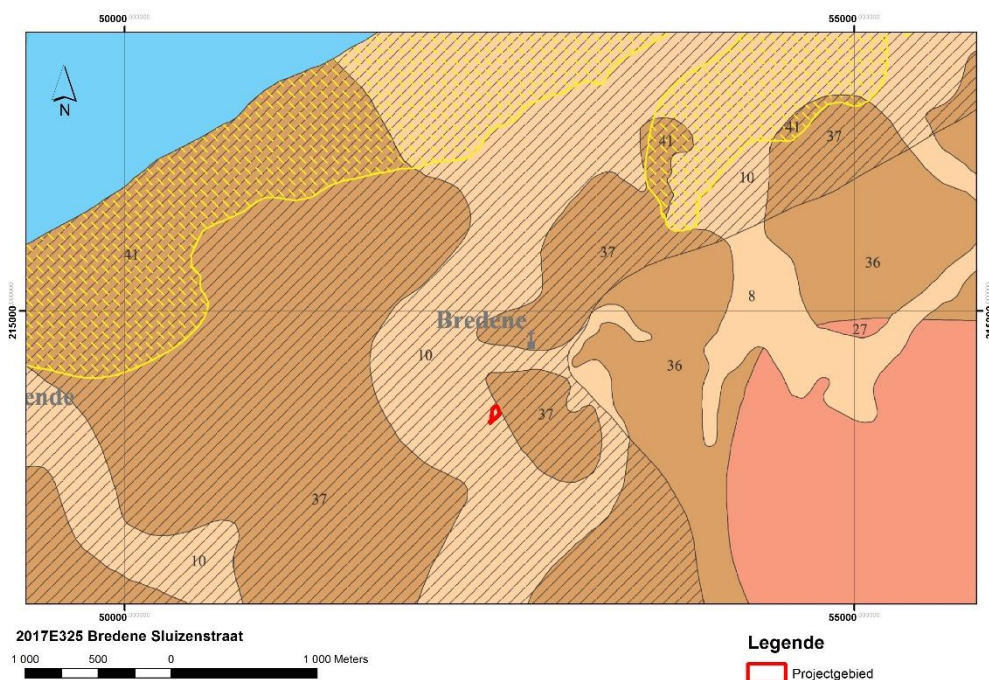
Volgens de **geomorfologische** kaart (fig.7) (De Moor et al. 1993) is het studiegebied gelegen op de rand van een brede getijdengeul. Aan de oevers van de getijdengeul zijn er wadsedimenten (schorren en slikken) aanwezig en ter hoogte van Bredene-Dorp, meer bepaald de zone ten zuiden en oosten van de Sint-Rikierskerk is er nog steeds veen aanwezig in de ondergrond.

Bij de **bodem**kartering werd het studiegebied (Ameryckx 1954) (zie fig.10a en 10b) en de wijdere omgeving gekarteerd als m.A5. Serie A betreft gronden

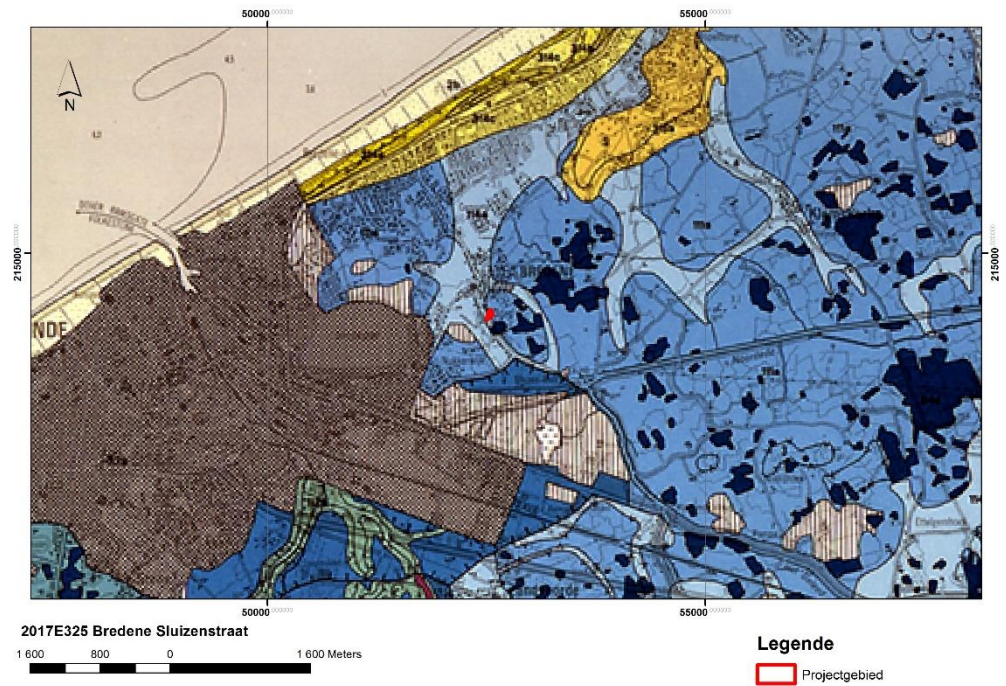
die bovenaan bestaan uit slibhoudend zand tot klei en die meer zandig worden met de diepte. Bij de subdivisie A5 is de toplaag zware klei tot klei die op een diepte tussen 60-100 cm overgaat in zandiger materiaal. Het humusgehalte van de bovengrond varieert tussen 2,5-7,5%. Gleyverschijnselen komen voor in het gehele profiel. De bodem is kalkrijk, behalve in de ploeglaag.

In een zuidwest-noordoost georiënteerde strook ten oosten van Bredene vinden we enerzijds uitgeveende kleiige gronden (fig. 8: muntgroene arcering) en anderzijds kleiplaatgronden (fig. 8 : licht oranje en geel) die ontkalkt zijn tot ongeveer 40 cm diepte. Verdwenen bewoningen liggen verspreid over het gebied. Gezien de laterale verspreiding van deze twee bodemtypes tussen elkaar kan er van uitgegaan worden dat de kleiplaatgronden ook veen bevatten in de diepte.

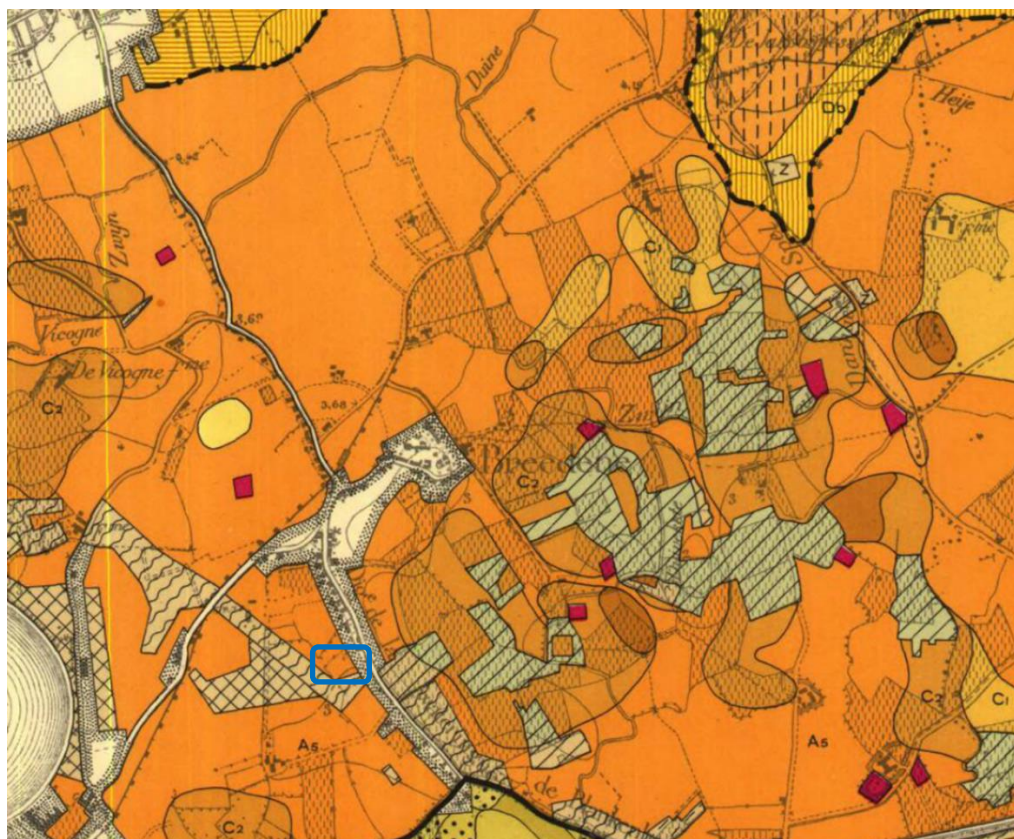
Samenvattend kan het landschap tussen de kustduinen en Bredene omschreven worden als bestaande uit kreekruggronden die bovenaan kleiig zijn en met de diepte meer zandig worden. Dit is een typerende textuurgradiënt voor bodems die stelselmatig opgehoogd worden en hierdoor verland zijn geraakt. Ten zuiden en ten oosten van Bredene-Dorp vinden we dan de meer kleiige bodems met onderaan veen. Hier heeft geen diepe erosie plaatsgevonden als gevolg van de mariene overstromingen. Hierdoor is het veen bewaard gebleven, en is het veen bedolven geraakt onder eerder kleiige sedimenten. Kenmerkend voor zowel de kreekruggronden als de dekkleigronden is de diepere ontkalkingsgrens. Dit komt door het uitblijven van recentere overstromingssedimenten.

Figuur 6 : Uitsnede quartair profieltypekaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV).

Figuur 7 : Uitsnede geomorfologische kaart met aanduiding van het projectgebied (De Moor et al. 1993).

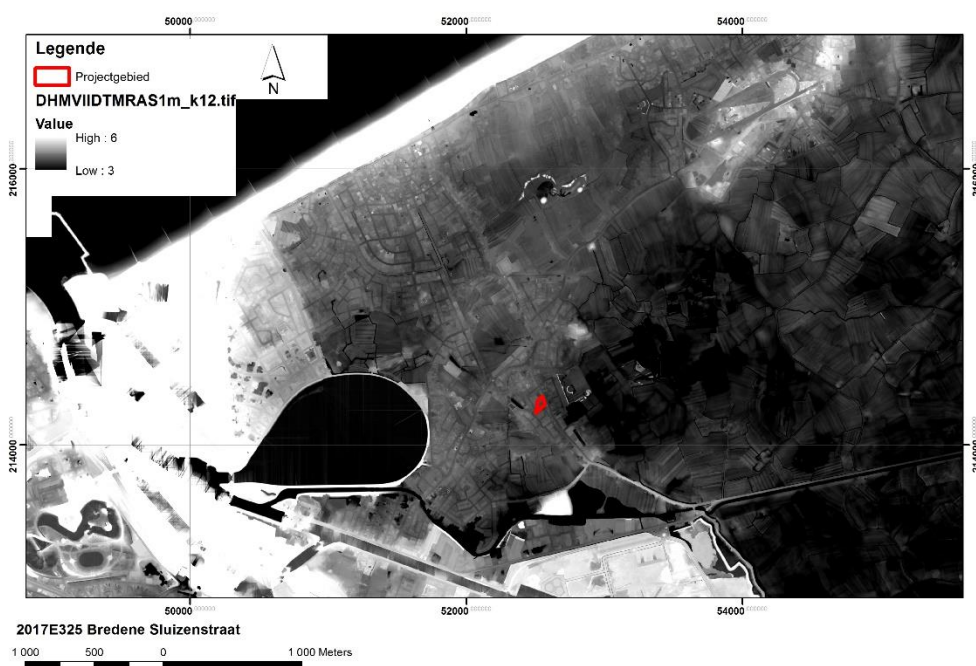

Figuur 8 : Uitsnede originele bodemkaart van België ter hoogte van het studiegebied (© Ameryckx 1954).

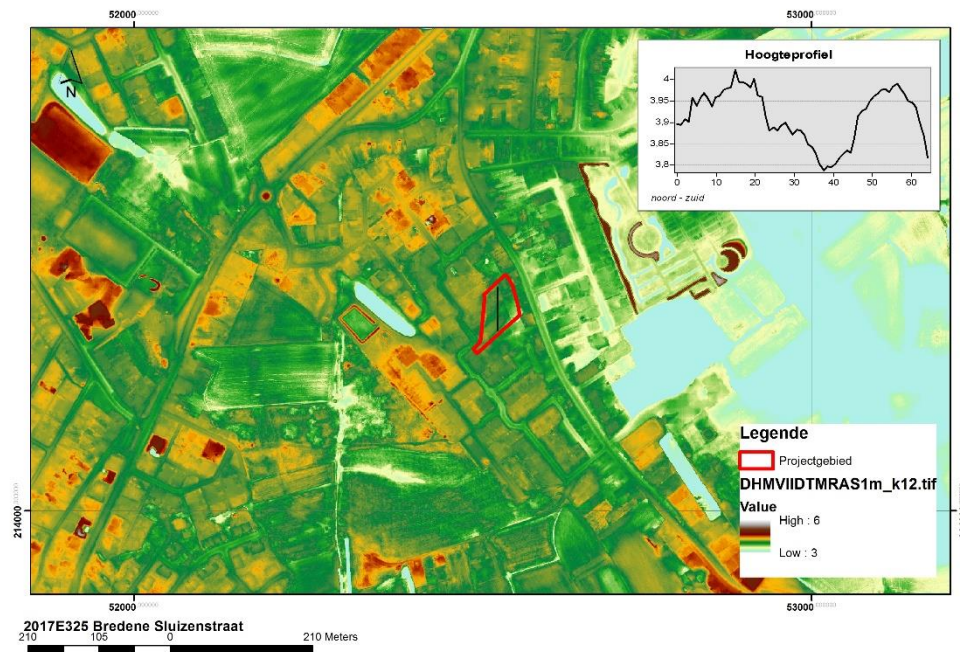

Figuur 9 : Uitsnede bodemtextuurkaart ter hoogte van het projectgebied (© DOV).

Voor wat betreft de **topografie** zijn we aangewezen op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (DHM VII – 1m resolutie). Als we het afgeleid digitaal terreinmodel (DTM) op ruimere schaal bekijken dan komt duidelijk tot uiting dat het projectgebied zich bevindt in een landschap van opgevlude kreekkruggen (witte tinten op fig. 10). De hoogteverschillen zijn er miniem. De TAW -waarde ter hoogte van het projectgebied schommelt tussen +3,8 en +4 m TAW. Het terrein is overwegend vlak (zie fig. 11).

Figuur 10 : Uitsnede DTM (macroschaal) met aanduiding van het projectgebied (© GDI Vlaanderen).

Figuur 11 : Detail DTM ter hoogte van het projectgebied en omgeving en hoogteprofiel (© GDI Vlaanderen).

In 2010 vond ten westen en zuidwesten van het projectgebied een **landschappelijk booronderzoek** plaats uitgevoerd onder leiding van C. Baeteman voorafgaand aan een grootschalig archeologisch proefsleuvenonderzoek (Ryssaert et al. 2010).

Op basis van dit booronderzoek werden door Baeteman (Ryssaert et al. 2010, pp. 54 -70) vijf profieltypes naar voor gebracht. Een eerste sequentie (donkerbruin op fig. 12) bestaat bovenaan uit zware klei dat op oppervlakteveen rust waarvan de bovenkant geërodeerd is. Het veen gaat gradueel over in wadklei. De tweede sequentie (lichtbruin op fig. 12) bestaat bovenaan uit klei tot zandige klei die rust op zandige klei waarin het siltgehalte toeneemt naar onderen toe. Dit pakket rust vervolgens op een pakket dat bestaat uit een afwisseling van klei, silt en veendetritus. Dit is volgens Baeteman een typische getijdengelaagdheid die voorkomt in een kronkelwaard of slijkgeul. Onder dit pakket bevindt zich het oppervlakteveen dat hier dieper is geërodeerd dan bij sequentie 1. Het onderste gedeelte van sequentie 2 bestaat vervolgens uit wadklei waarin soms een veenlaagje voorkomt. Sequentie 3 (blauw op fig. 12) bestaat bovenaan uit zandige klei die overgaat in een getijdengelaagdheid. Soms komen in dit pakket dikkere kleiige lagen. Die sedimenten wijzen op de aanwezigheid van een slijkgeul. De getijdengelaagdheid rust op het zand van de getijdengeul. De vierde sequentie (oranje op fig. 12) start bovenaan met zandige klei die geleidelijk overgaat in fijn silteus zand met enkele kleilaagjes. Dit pakket rust fijn zand van de getijdengeul. Sequentie 5 (geel op fig. 12) heeft bovenaan een dun pakket zandige klei dat rust op silteus fijn zand dat afgezet werd in de getijdengeul.

Het booronderzoek heeft aangetoond dat, dat gebied volledig beïnvloed werd door een laat holocene getijdengeul. Deze heeft het oppervlakteveen en onderliggende sedimenten diep geërodeerd. Deze erosie gebeurde verloop ergens gedurende de ijzertijd en/of Romeinse periode. De verlanding moet volgens Baeteman ergens gestart zijn in de periode 550- 750 AD.

Bredene Noord-Ede

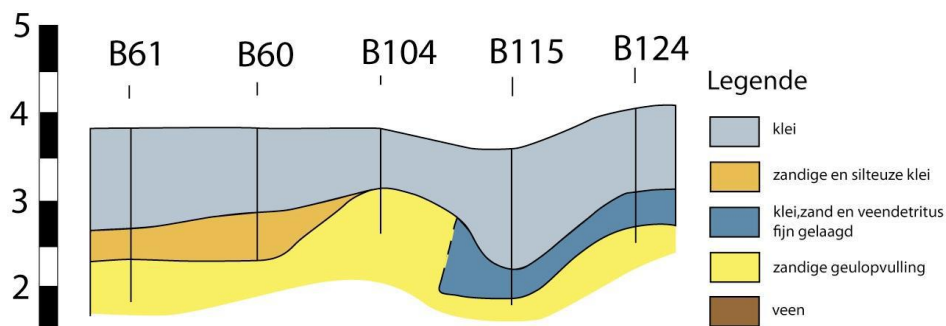
Sequentiekaart

Profieltypen:

1	2	3	4	5
z. klei/ klei	z. klei/ klei sand/silt klei dikgeul/ point-bar	z. klei/ klei sand/silt klei	c. klei/ klei silteus sand	z. klei/ klei
veen	veen	wadklei	fijn zand	fijn zand
wadklei	wadklei	fijn zand	fijn zand	fijn zand
veen	veen			
wadklei	wadklei			

The map displays various soil profile types (1-5) across different raai zones (raai 0 to raai 16). A red circle highlights a specific area in the upper right quadrant.

Boorraai W-O 5

12

1.2.2 Historisch cartografische situering

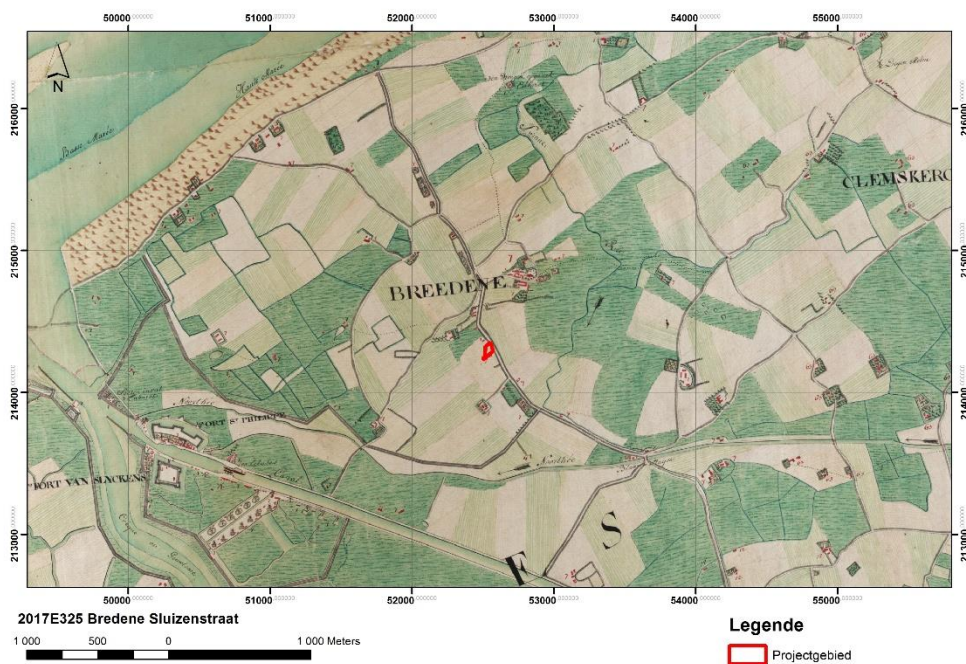
Dries Tys suggereert in een artikel dat Bredene-Dorp terug gaat tot een vroegmiddeleeuwse terp (Tys 2001/2002). De bouwkundige inventaris van Vlaanderen geeft ook aan dat de eerste melding van Bredene voorkomt in een tekst uit 1087 waarin de kerk en de omliggende schorrenlanden worden toegekend aan de Noordfranse benedictijnenabdij van Saint-Riquier, Bredene werd toen als 'Bredena' genoemd. Deze schenking duidt de start aan van de ontginningen en de oprichting van de priorij. Deze priorij werd reeds eind 12de eeuw verlaten en verwoest eind 16de eeuw. In de vroege en begin volle middeleeuwen zou Bredene een wachttoren hebben gehad ter hoogte van de kerk. Dit om de invallen van de vikingen op te vangen (<https://inventaris.onroerendergoed.be/dibe/geheel/21818>).

Ter hoogte van de Duinenstraat, de Sluizenstraat en de Plassendalesteenweg wordt ook de Zijdelingedijk aangeduid in de CAI (ID 71809). Deze dijk wordt voor het eerst vermeld rond 1201 en liep van Bredene Duinen helemaal tot in Oudenburg. De aanleg van deze dijk paste in de grootschalige bedijkingswerken langs de kust die eind 10de eeuw van start gingen. Het projectgebied grenst aan deze dijk en bevindt zich binnendijs.

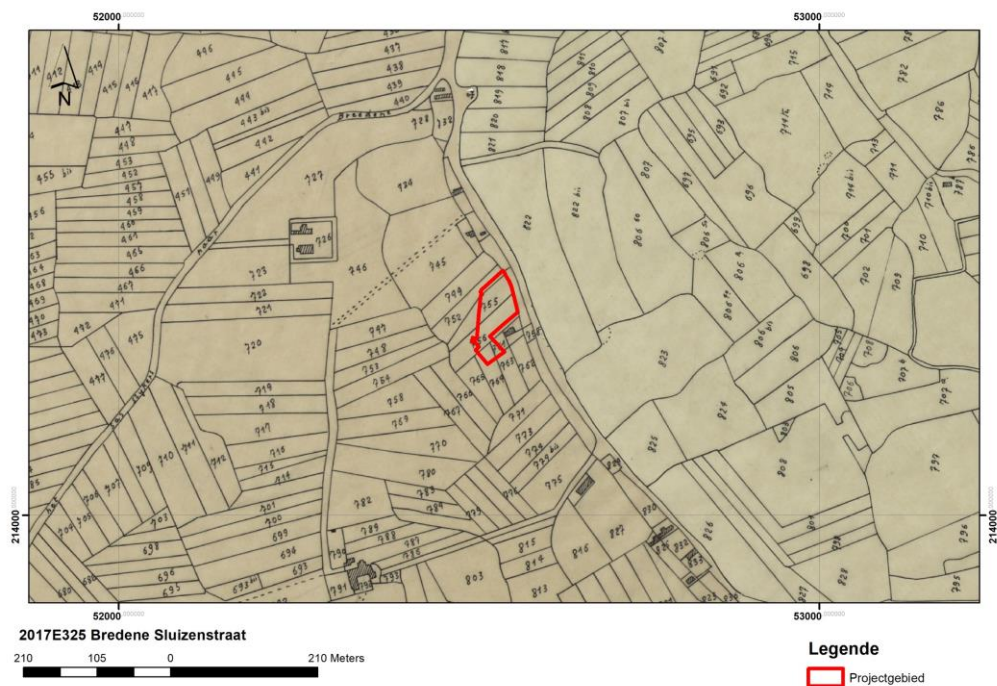
Op de Heraldische Kaart van het Brugse Vrije opgemaakt door Pieter Pourbus eind 16de eeuw en de iets latere kopie van Pieter Claeissens is te zien dat in die periode nagenoeg alle gronden te Bredene in cultuur gebracht zijn. Verspreid over de gemeente zijn huizen en hoeves gebouwd en rond de kerk en de priorij heeft zich een dorp gevormd met een molen. De Ferraris-kaart (eind 18de eeuw) bevestigt dit beeld en ook midden 19de eeuw lijkt er weinig aan dit beeld te veranderen. Het is pas in de loop van de 20ste en het begin van de 21ste eeuw dat het grondgebied van de gemeente stilaan dicht gebouwd wordt. Voor de omgeving van het projectgebied is dit voornamelijk begin 21ste eeuw gebeurd.

De vergelijking van het landgebruik op de Ferraris-kaart met de geomorfologische kaart toont wel aan dat de vroegere geulgronden hoofdzakelijk als akkers in gebruik zijn terwijl de andere gronden eerder als weide zijn ingekleurd.

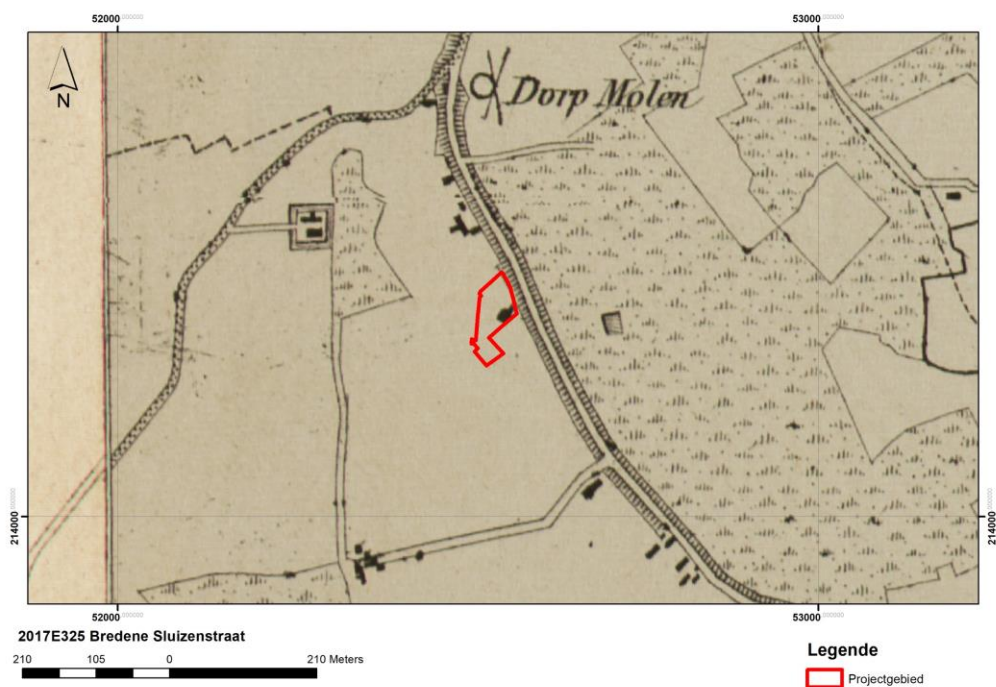
De historische kaarten wijzen ook op de aanwezigheid van een boerderij zonder walgracht net ten zuiden van het projectgebied.

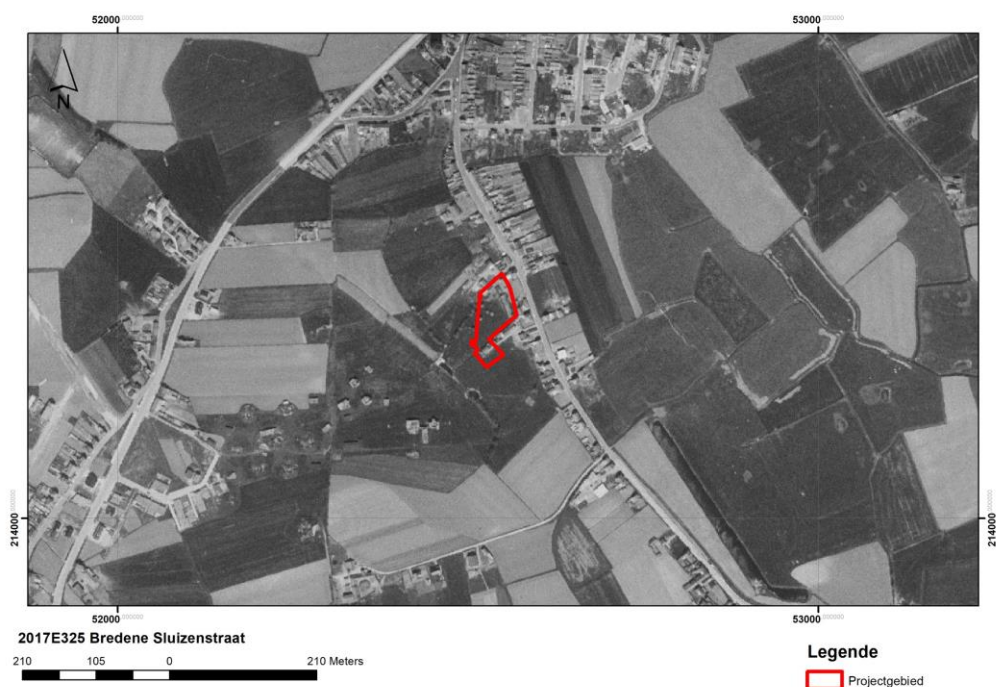
Figuur 12 : Uitsnede van de Ferrariskaart (1771-1777) met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 13 : Uitsnede midden 19de eeuwse kadasterkaart van Popp ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 14 : Uitsnede midden 19de eeuwse topografische kaart van Vandermalen ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 15 : Orthofoto uit 1971 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 16 : Orthofoto genomen in de periode 1979-1990 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 17 : Orthofoto genomen in de periode 2008-2011 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

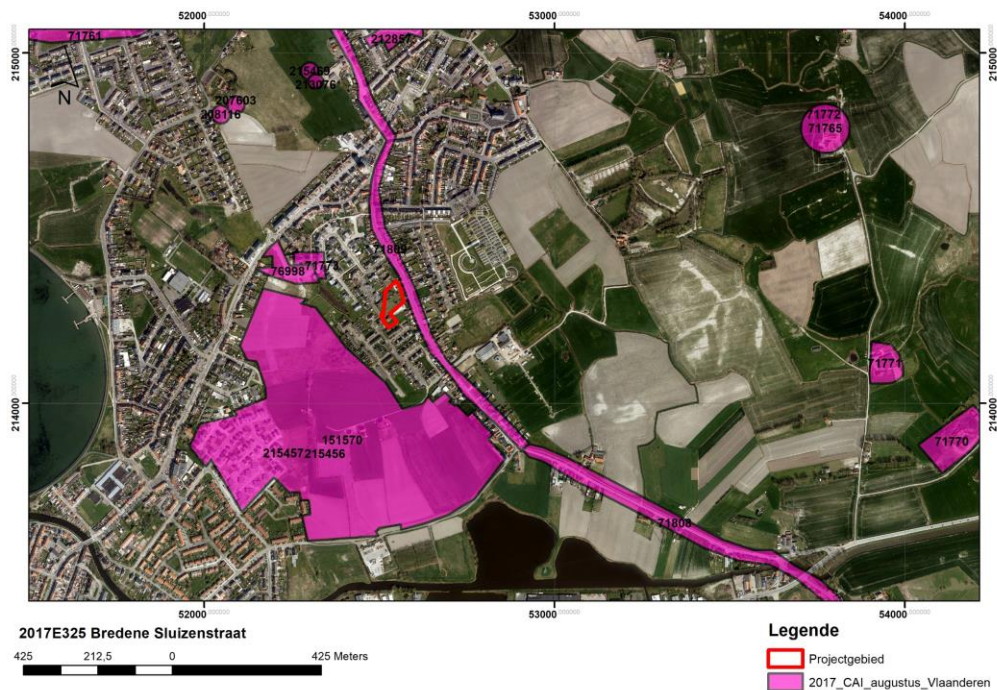
1.2.3 Archeologische situering

Te Bredene werden zowel in een ver als in een recent verleden diverse onderzoeken gevoerd en vondsten gedaan. Vanaf de Romeinse periode tot en met WO II zijn er vondsten geattesteerd.

Reeds begin 19de eeuw werden bij ontveningen tussen Bredene en Klemskerke complete Romeinse aardewerken potten aangetroffen. Vermoedelijk heeft men tijdens het uitvenen een Romeins grafveld geraakt. De exacte locatie van deze vindplaats is niet gekend, maar deze zou zich tussen de St.-Rikerskerk en de Zuid-Oostwijk moeten bevinden. Prof. Em. Hugo Thoen noemde deze vindplaats Bredene I (Thoen 1978 en 1987) (CAI ID71765 – locatie met slechts nauwkeuringheid van straal van 250 m). In 1969 waren ook Romeinse scherven aan het licht gekomen tijdens het graven van een vijver bij de aanleg van een park in de Polderstraat. Het betrof zogenaamd *terra nigra*-aardewerk, Arraswaar en meerdere fragmenten kustaardewerk. Het ensemble aan vondsten is in de 2de tot 3de eeuw te plaatsen (Thoen, 1976, p. 81). Deze vondst staat niet aangeduid in de CAI, maar wij menen wel twee mogelijke locaties te kennen waar dit deze vondstlocatie zou kunnen thuishoren. Ofwel ter hoogte van het parkje langs de Zwinstraat -Keerweg ofwel ter hoogte van de vijvers op de rand van het Sportcentrum Ter Polder langs de Polderstraat. Verdere navraag bij de gemeente zou mogelijk meer details omtrent die exacte locatie van die vondst kunnen aanbrengen zodat dit ook aangevuld kan worden in de CAI.

Ter hoogte van de Sluitvlietlaan en de Parklaan werd vanaf 1977 tot en met begin jaren 1980 beperkt onderzoek gevoerd door de VOBOW toen tijdens de aanleg van een woonverkaveling Romeinse sporen en vondsten werden aangetroffen. Deze locatie werd door Thoen tot Bredene II (CAI-nummer : 71761; Thoen 1987) benoemd, een Gallo-Romeinse nederzetting gedateerd op het eind van de 1ste eeuw – begin 2de eeuw (Thoen 1977, p. 96, Hanut & Thoen 2001, pp. 11 – 18). Bijkomend geologisch onderzoek zorgde voor de afbakening van de nederzettingszone, er van uitgaand dat deze voornamelijk op een zandwadplaat was ingericht (De Cock & Thoen 1981, pp. 92 – 93, Thoen 1987).

Grootschalig vooronderzoek (CAI-nummer 151570) uitgevoerd in 2010 naar aanleiding van de inrichting van een woonverkaveling tussen de Fritz Vinckelaan en de Noord-Edestraat bracht sporen en vondsten aan het licht van de vroege middeleeuwen tot en met WO II. Onder meer enkele volmiddeleeuwse kuilen met daarin heel wat aardewerk kwamen tijdens dit onderzoek aan het licht (Ryssaert et al., 2010). Deze locatie bevindt zich ca. 500 m ten zuidoosten van het huidige projectgebied in een vergelijkbare bodemkundige en historische (binnendijs) setting. CAI-locatie 76998 duidt hierbij op een archeologisch vooronderzoek naar een anti-tankgracht uit WOII (De Lange 2008).

Figuur 18 : Projectie CAI-locaties nabij het projectgebied t.o.v. een recente orthofoto (© CAI en GDI Vlaanderen).

Figuur 19 : volmiddeleeuwse kuil (S2 – sleuf 38) vol nederzettingsafval aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek in 2010 in het gebied Noord-Ede (Ryssaert et al. 2010, pp. 85 - 87; fig. 56).

Enkele CAI-locaties (ID 71770 t.e.m. 71773) duiden op sites met walgracht met een mogelijke oorsprong in de (late) middeleeuwen.

Ongeveer 650 m ten noordoosten van het projectgebied duiden drie CAI-locaties (ID 207603, 208116 en 213076) op metaaldetectievondsten. Het gaat om resp. een middeleeuwse gespplaat, een bronzen griffioenfibula (volle middeleeuwen) en een vroegmiddeleeuwse fibula.

Ter hoogte van de Ploegstraat voerde GATE een vooronderzoek uit in 2012 (Laloo et al. 2012) (CAI ID212857). Tijdens dit onderzoek werden geen archeologisch relevante sporen aangetroffen. Dit gebied bevond zich buitendijks. Tijdens het onderzoek werden voornamelijk greppelsystemen uit ten vroegste de laatmiddeleeuwse tot postmiddeleeuwse periode aangetroffen. Er werd geen vervolgonderzoek geadviseerd. Vlakbij deze locatie ter hoogte van het Woon- en zorgcentrum Jacky Maes werd in het voorjaar van 2017 een uitgesteld archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd naar aanleiding van de geplande nieuwbouwconstructie van het woon- en zorgcentrum. Dit onderzoek uitgevoerd door GATE leverde op subrecente en recente perceleringssporen na geen archeologisch relevante sporen op (Van De Velde et al. 2017).

Langs de Polderstraat en in de toekomstige Ebbestraat, ca. 250m ten zuidwesten van het huidige projectgebied kwam tijdens een archeologisch proefsleuvenonderzoek naar aanleiding van een nieuwe verkaveling eind 2015 resten van een vol- tot laatmiddeleeuws cultuurlandschap aan het licht. Slechts een gedeelte van de nederzetting werd aangesneden. De rest ervan bevindt zich vermoedelijk ten zuiden van de geplande verkaveling op huidige weidegronden (Laloo et al. 2015). Begin 2016 werd een gedeelte van het terrein verder onderzocht door middel van een opgraving. Bij dit onderzoek kwamen brede en zware grachten aan het licht en ertussen kuilen opgevuld met nederzettingsafval. De vondsten wijzen op een volmiddeleeuwse occupatie, waarvan de kern vermoedelijk iets meer ten zuiden ligt. In de kuilen werd naast aardewerk ook relatief veel botmateriaal aangetroffen, een groot gedeelte daarvan was afkomstig van schaap of geit. In één kuil staken zes onderkaken die toelieten om een leeftijdsbepaling van de dieren te doen op basis van tanddoorbraak en -slijtage, het bleken allen dieren van ca. 1 jaar te zijn geweest toen ze geslacht werden (Deconynck et al. in voorbereiding).

Figuur 20 : grondplan opgraving Bredene Ebbestraat (Deconynck et al., in voorbereiding).

Figuren 21 & 22 : zicht op een gedeelte van het vondstmateriaal afkomstig uit het archeologisch vervolgonderzoek te Bredene Ebbestraat (Deconynck et al., in voorbereiding).

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het projectgebied potentieel heeft voor de aanwezigheid van vindplaatsen daterend vanaf de (vroege) middeleeuwen. Dit wordt grotendeels bepaald door de landschappelijke positie op een verlande getijdengeul. Deze geul was vermoedelijk actief in de ijzertijd en Romeinse periode en heeft hierbij het oppervlakteen deels of volledig weg geschuurd. Op dat veen zijn in de kustvlakte Romeinse en ijzertijdvindplaatsen te verwachten.

Op basis van het gevoerde bureauonderzoek kan dus een hoog potentieel worden toegekend voor middeleeuwse vindplaatsen. Het potentieel voor het aantreffen van oudere vindplaatsen is laag tot zeer laag.

2. Samenvatting

De initiatiefnemer wenst het ca. 4500 m² grote projectgebied om te vormen tot een woonverkaveling. Voor het indienen van de verkavelingsaanvraag is het toevoegen van een bekrachtigde archeologienota noodzakelijk vanaf projectgebieden groter dan 3000 m² in niet-archeologische zones.

GATE werd door de initiatiefnemer aangesteld om een dergelijke archeologienota op te maken op basis van een bureauonderzoek zonder ingreep in de bodem. Vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel economisch en juridisch niet wenselijk gezien de initiatiefnemer pas eigenaar wordt van de gronden van zodra de verkavelingsvergunning is verleend.

Op basis van het gevoerde bureauonderzoek kan op basis van de landschappelijke setting van het projectgebied aangevuld met de nabijheid van gekende archeologische vindplaatsen gesteld worden dat het projectgebied vooral potentieel voor nuttige archeologische kennisvermeerdering heeft voor het voorkomen van middeleeuwse vindplaatsen. Oudere vindplaatsen worden niet verwacht gezien deze, indien ooit aanwezig, in meer of mindere mate zullen aangetast zijn door de werking van de actieve geul alvorens deze verland is geraakt.

Eventuele middeleeuwse of recentere vindplaatsen zullen zich net onder de teelaarde manifesteren en worden dus bedreigd door de aanleg en inrichting van de verkaveling en de daarbij horende grondwerken. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem, in de vorm van een proefsleuvenonderzoek lijkt daarom aangewezen.

3. Bibliografie

Literatuur:

De Cock S. & Thoen H., 1981, Bredene (W.-VI.) : Romeinse nederzetting, In : Archeologie 1981, 2, pp. 92 – 93.

Deconynck J., Vergauwe R., Van De Velde S., Verbrugghe G., Laloo P., Aluwé K., Allemeersch L. & Mikkelsen J., in voorbereiding, Bredene-Ebbestraat. Rapport van het archeologisch vlakdekkend onderzoek 15-17 februari 2016, Bredene, GATE-rapport 100.

De Langhe K., 2008, proefsleuvenonderzoek Bredene – Fritz Vinckelaan, Rapport Ruben Willaert bvba

Hanut & Thoen H., 2001, La céramique de tradition indigène dans le faciès Ménapien du Haut-Empire, In : SFECAG – Actes du Congrès de Lille-Bavay 2001, pp. 11 – 28.

Laloo P., Deconynck J. & Mikkelsen J., 2012, Bredene-Ploegstraat. Rapportage van het archeologisch proefsleuvenonderzoek 9 -10 mei 2012, Bredene, GATE-rapport 43, 26p.

Laloo P., Windey S. & Mikkelsen J., 2015, Bredene Ebbestraat. Rapportage van het archeologisch proefsleuvenonderzoek 15 en 16 oktober 2016, Bredene, GATE-rapport 94, 38p.

Ryssaert C. e.a., 2010, Archeologisch vooronderzoek te Bredene Noord-Ede. Historisch onderzoek, landschappelijke boorkartering, veldkartering en proefsleuvenonderzoek. Ruben Willaert bvba.

Thoen H., 1977, Bredene (W.-VI.) : Romeinse nederzetting, In : Archeologie 1977, 2, p. 96.

Thoen H., 1978, Bredene (W.-VI.) : Romeinse nederzetting, In : Archeologie 1978, p.82.

Thoen H. (red.), 1987, De Romeinen langs de Vlaamse kust, Brussel, Gemeentekrediet, 181p.

Tys D., 2001/2002, De inrichting van een getijdenlandschap. De problematiek van de vroegmiddeleeuwse nederzittingsstructuur en de aanwezigheid van terpen in de kustvlakte: het voorbeeld van Leffinge (gemeente Middelkerke, prov. West-Vlaanderen). Archeologie in Vlaanderen VIII: 257-279.

Van De Velde S., Vergauwe R. & Laloo P., 2017, Bredene WZC Jacky Maes (2017B393). Nota proefsleuvenonderzoek. Bredene, 26p.

Collecties:

-

Kaartmateriaal:

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris (1771-1778) kaartblad 8.

Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854).

Digitale bronnen:

www.geopunt.be

www.cai.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

<https://cartesius.be>

Bijlage

Figurenlijst:

Figuur 1 : Lokalisering Bredene t.o.v. Vlaanderen	2
Figuur 2 : Lokalisatie projectgebied t.o.v. de topografische kaart	2
Figuur 3 : Projectie projectgebied t.o.v. het GRB-bestand (© Geopunt)	3
Figuur 4 : projectie van het projectgebied op een recente (2015) orthofoto (© GDI Vlaanderen).	3
Figuur 6 : Uitsnede quartair profieltypekaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV).	8
Figuur 7 : Uitsnede geomorfologische kaart met aanduiding van het projectgebied (De Moor et al. 1993)	9
Figuur 8 : Uitsnede originele bodemkaart van België ter hoogte van het studiegebied (© Ameryckx 1954)	9
Figuur 9 : Uitsnede bodemtextuurkaart ter hoogte van het projectgebied (© DOV)	10
Figuur 10 : Uitsnede DTM (macroschaal) met aanduiding van het projectgebied (© GDI Vlaanderen)	10
Figuur 11 : Detail DTM ter hoogte van het projectgebied en omgeving en hoogteprofiel (© GDI Vlaanderen)	11
Figuur 12 : Sequentiekaart opgesteld door C. Baeteman op basis van booronderzoek uitgevoerd in het gebied Noord-Ede met aanduiding van dwarsdoorsnede 5 (groene lijn) en lokalisatie van het huidige projectgebied aan de Sluizenstraat nr. 62 (rood ovaal) (bron : Ryssaert et al. 2010 – bijlage 2)	12
Figuur 13 : Dwarsdoorsnede 5 binnen het gebied Noord-Ede (Ryssaert et al. 2010 – fig. 39)	12
Figuur 12 : Uitsnede van de Ferrariskaart (1771-1777) met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt)	14
Figuur 13 : Uitsnede midden 19 ^{de} eeuwse kadasterkaart van Popp ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt)	14
Figuur 14 : Uitsnede midden 19 ^{de} eeuwse topografische kaart van Vandermalen ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt)	15
Figuur 15 : Orthofoto uit 1971 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt)	15
Figuur 16 : Orthofoto genomen in de periode 1979-1990 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt)	16
Figuur 17 : Orthofoto genomen in de periode 2008-2011 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt)	16
Figuur 18 : Projectie CAI-locaties nabij het projectgebied t.o.v. een recente orthofoto (© CAI en GDI Vlaanderen)	18
Figuur 19 : volmiddeleeuwse kuil (S2 – sleuf 38) vol nederzettingsafval aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek in 2010 in het gebied Noord-Ede (Ryssaert et al. 2010, pp. 85 -87; fig. 56)	18
Figuur 20 : grondplan opgraving Bredene Ebbestraat (Deconynck et al., in voorbereiding) ...	20
Figuren 21 & 22 : zicht op een gedeelte van het vondstmateriaal afkomstig uit het archeologisch vervolgonderzoek te Bredene Ebbestraat (Deconynck et al., in voorbereiding).	21

Vereenvoudigde boorlijst:

Boring	Horizont	Naam	Begin	Einde	Textuur
B1	1	Ap	0	38	P
B1	2	Cg	38	86	P
B1	3	C2	86	120	S
B2	1	Ap	0	30	P
B2	2	AC	30	50	P
B2	3	Cg	50	120	P
B3	1	Ap	0	35	P
B3	2	Cg	35	120	P
B4	1	Ap	0	44	P
B4	2	AC	44	62	P
B4	3	Cg	62	120	P
B5	1	Ap	0	54	P
B5	2	Cg	54	120	P